

רע"פ 4844/15 - יום טוב גלבווע נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

רע"פ 4844/15

לפני: כבוד השופט א' שהם

המבקש: יום טוב גלבווע

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, מיום 27.5.2015, בע"פ 22482-12-14, שניתן על-ידי כב' השופטים: ד' ברלינר - נשיאה; מ' סוקולוב; ו-א' נחליאלי-חיאט

בשם המבקש: עו"ד ליאור גולן

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופטים: ד' ברלינר - נשיאה; מ' סוקולוב; ו-א' נחליאלי-חיאט), בע"פ 22482-12-14, מיום 27.5.2015, בגדרו נדחה ערעורו של המבקש על פסק דינו של בית משפט השלום בתל אביב-יפו (כב' השופטת ה' נאור), בת"פ 16927-04-12, מיום 10.6.2014.

רקע והליכים קודמים

2. נגד המבקש הוגש כתב אישום מתוקן, ממנו עולה כי ביום 5.9.2011, בשעה 16:55 או בסמוך לכך, התגלע ייכוח בין המבקש, נהג מונית במקצועו, לבין ראובן דנחי, יליד 1919 (להלן: המתלונן), על רקע תשלום עבור נסיעתו של המתלונן במוניתו של המבקש. במהלך הייכוח, כך נטען, תקף המבקש את המתלונן בכך שהוא משך מכיסו מכשיר סלולארי שהיה ברשותו של המתלונן ודחף אותו לאחור. כתוצאה מכך, נפל המתלונן ארצה ונגרמו לו חבלות, כמתואר להלן: פצע מדמם באצבע יד שמאל; רגישות בצלעות; חתך שטחי במרפק יד ימין; פצע שפשוף בגב יד ימין; ופצעים מעל הברכיים בשתי הרגליים. לטענת המאשימה, במעשיו המתוארים לעיל ביצע המבקש עבירה של תקיפת זקן הגורמת חבלה של ממש, לפי סעיף 368(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין).

3. לאחר ניהול משפט הוכחות, הרשיע בית משפט השלום את המבקש בעבירה המיוחסת לו בכתב האישום. בפתח הכרעת דינו, ציין בית משפט השלום כי גדר המחלוקת עניינו בשאלה האם, כטענת המאשימה, נפילתו של המתלונן ארצה עם יציאתו מן המונית נגרמה עקב דחיפתו על-ידי המבקש, או שמא המתלונן מעד בעת שהוא התרחק מהמונית, מתוך כוונתו שלא לשלם עבור הנסיעה, כטענת המבקש. במענה לשאלה זו, מצא בית משפט השלום את עדי המשיבה כעדים מהימנים, וכתומכים בגרסת המתלונן בכללותה, וזאת, על אף שעקב גילו המתקדם של המתלונן (היה כבן 92 בעת האירוע), ועקב מצבו הנפשי לאחר האירוע, נקבע כי "לא בכדי איני משתיתה את ממצאיי על עדותו של המתלונן, כעדות מרכזית". אל מול מהימנות עדי המשיבה, סבר בית משפט השלום כי גרסתו של המבקש נגועה בסתירות מהותיות, ונמצאה כבלתי סבירה. המבקש, כך נקבע, "העלה תיאוריות קונספירציה שונות", להן לא נמצאה תמיכה כלשהי. בהמשך, ובשים לב לבחירתו של המבקש לעזוב את מקום האירוע הנטען בכתב האישום, למרות שהובהר לו מפי המטפלת של המתלונן (להלן: המטפלת), כי בכוונתה להזמין משטרה למקום, קבע בית משפט השלום, כי מהלכו זה של המבקש מהווה "התנהגות מפלילה, המצביעה על תחושת אשם".

4. בבואו לקבוע את מתחם העונש ההולם למעשיו של המבקש, עמד בית משפט השלום על חומרת מעשיו של המבקש, אשר "חרג מהתנהגות סבירה בהתחשב בגילו של המתלונן". לאחר זאת, קבע בית משפט השלום כי מתחם הענישה ינוע בין מספר חודשי מאסר שירוצו על דרך של עבודות שירות ל-10 חודשי מאסר בפועל. לצורך קביעת עונשו של המבקש בתוך המתחם, נתן בית משפט השלום את דעתו, בין היתר, לעברו הפלילי הנקי של המבקש; למצבו הכלכלי; ולמצבה הכלכלי של אשתו, אשר ביחד "מטים את הכף לעבר הרף התחתון שבמתחם הענישה". לבסוף, השית בית משפט השלום על המבקש 3 חודשי מאסר שירוצו בדרך של עבודות שירות; 6 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור המבקש, במשך 3 שנים, את העבירה שבה הורשע; קנס כספי בסך ₪ 1,800 או 20 ימי מאסר תמורתו; ופיצוי למתלונן בסך ₪ 1,800.

5. המבקש לא השלים עם תוצאה זו, ערער עליה לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, וערעורו נדחה, ביום 27.5.2015. בשים לב לכך שערעורו של המבקש נסוב, בעיקרו, על ממצאי עובדה ומהימנות שנקבעו על-ידי בית משפט השלום, קבע בית המשפט המחוזי כי לא נמצא טעם המצדיק את התערבותו בכך. בפני בית משפט השלום, כך נקבע, עמדו שני "מסלולים", להוכחת אשמתו של המבקש - והם עדותה של המטפלת, ועדותה של עדת ראייה, גננת במקצועה, שעברה במקום (להלן: הגננת) - ו"משהיו בפני [בית משפט השלום] שני המסלולים גם יחד, המסקנה היא בבחינת על אחת כמה וכמה". בית המשפט המחוזי הוסיף וקבע, כי המבקש לא הצביע על קיומו של קשר כלשהו בין הגננת לבין המטפלת, שבית משפט השלום רכש להם אמון מלא, ולפיכך, טענתו לפיה מדובר בעדה ש"התנדבה" למסור את עדותה לבקשת המטפלת, "היא בבחינת תיאוריית 'קונספירציה' שאין לה ידיום ורגליים ובדין כך". עוד נקבע, כי "עצם העובדה [שהמבקש] נזקק לתיאוריה מסוג זו כדי להשתית עליה את הגנתו, מצביעה על חוסר הממשות שבטענותיו".

6. הבקשה שלפניי נוגעת, בכללותה, להרשעתו של המבקש, ובמרכזה, כך נטען, עומדת שאלת "מעמדו הראיתי של 'רכיב הסבירות' במערך השיקולים הרלוונטיים להערכת ממצאי מהימנות עדים בהליך פלילי". בפתח הבקשה פירט המבקש את גרסתו לאירוע, בציינו כי התלונה נגדו נשענת על עדותה של עדה, "אשר המבקש מעולם לא שמע על קיומה, וממילא לטענתו לא היתה כלל נוכחת במקום האירוע בזמן הויכוח". בהמשך, טען המבקש, כי טיעוני ההגנה, אותם העלה בפני בית משפט השלום, התבססו על שלושה אדנים מרכזיים הנוגעים לסבירות גרסאות העדים במשפטו, והם: חוסר סבירות בעדותה של הגנת, "כאשר אין לעדה זו אזכור כלשהו, לא בדו"ח הפעולה, לא בחקירת המבקש מיום האירוע, ובמיוחד לא בחקירתה של המטפלת מיום האירוע"; חוסר הסבירות בתיאור שמסרה הגנת בקשר למעשה התקיפה, בהשוואה לתיאור שמסרו המתלונן והמטפלת; והעובדה שגרסתו של המבקש "משתלבת בשלמות" עם כלל הראיות שאינן שנויות במחלוקת. עוד טען המבקש, כי הערכת מהימנות העדים על-ידי בית משפט השלום נעשתה, בסופו של יום, על יסוד שיקולי הגיון וסבירות, דבר אשר מהווה חריג לכלל אי-ההתערבות של ערכאת הערעור בממצאי עובדה ומהימנות, שנקבעו על-ידי הערכאה הדיונית. לבסוף, השיג המבקש על קביעתו של בית המשפט המחוזי, לפיה היה על המבקש להוכיח את ההיכרות המוקדמת בין המטפלת לגנת. נטען, בהקשר לכך, כי הטלת נטל ההוכחה של הקשר המוקדם על כתפיו של המבקש, "פוגעת קשות בזכות היסודית להתגונן באופן סביר נגד האישום המיוחס לו".

7. בד בבד עם הבקשה לרשות ערעור, הוגשה בקשה לעיכוב ביצוע עונש המאסר, לריצוי על דרך של עבודות שירות, אשר הושת על המבקש, אליה אדרש בהמשך.

דיון והכרעה

8. דין הבקשה להידחות. חרף ניסיונו של המבקש לעטות מעל לבקשתו אצטלה עקרונית, נחה דעתי כי היא אינה עונה על אמות המידה שנקבעו בפסיקתו של בית משפט זה למתן רשות ערעור ב"גלגול שלישי". הבקשה אינה מעוררת שאלה משפטיות עקרוניות או סוגייה בעלת השלכות ציבוריות רחבות היקף, החורגת מעניינם הקונקרטי של הצדדים לבקשה, ואין היא מעוררת חשש מפני עיוות דין או אי-צדק ממשי שנגרם למבקש (רע"פ 4692/15 אליהו נ' מדינת ישראל (15.7.2015)); רע"פ 4424/15 צארניאק נ' מדינת ישראל (6.7.2015); רע"פ 4584/15 משאהרה נ' מדינת ישראל (6.7.2015)). מטעם זה, כשלעצמו, אין בידי להיעתר לבקשה.

9. אוסיף למעלה מן הדרוש, כי גם לגופו של עניין אינני מוצא ממש בטענותיו של המבקש, אשר חותרות בכללותן תחת ממצאי עובדה ומהימנות מפורשים אשר נקבעו על-ידי בית משפט השלום. כבר נפסק, לא אחת, כי "ככלל, לא תתערב ערכאת הערעור בממצאים מעין אלו, אשר נקבעו על-ידי הערכאה הדיונית, באשר היא זו שמתרשמת באופן בלתי אמצעי מן העדים שהופיעו לפניה, ויכולה לתור באופן ישיר אחר 'אותות האמת' שנתגלו בעדותם, ולהסיק את המסקנות בדבר מהימנותן" (רע"פ 4150/15 בר כוכבא נ' מדינת ישראל (18.6.2015)); רע"פ 3092/15 שרון נ' מדינת ישראל (5.5.2015)). כלל זה נכון, ביתר שאת, כאשר עוסקים אנו בערעור במסגרת "גלגול שלישי".

צודק, אמנם, המבקש, כי לכלל האמור קיים חריג, אשר עשוי להיות מופעל בנסיבות בהן קביעת ממצאי

המהימנות על-ידי הערכאה הדיונית, נעשתה על בסיס שיקולי סבירות והגיונם של דברים. כפי שציינתי בע"פ 2177/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 42 לפסק דיני (9.7.2015):

"במקרים מיוחדים וחריגים בלבד יוקנה לערכאת הערעור שיקול דעת רחב יותר להתערב בממצאים שנקבעו על-ידי הערכאה המבררת, חרף עדיפותה המובהקת של האחרונה. בין מקרים אלו, ניתן למנות מצבים בהם [...] ממצאי המהימנות שנקבעו מבוססים על שיקולים שבהגיון".

ואולם, בניגוד לטענתו של המבקש, לא כך הם פני הדברים בענייננו. בית משפט השלום כלל לא השתית את הרשעתו של המבקש על טעמי סבירות והגיון, אלא שהוא ביסס זאת על סמך התרשמותו הישירה והבלתי אמצעית מן העדים שהעידו בפניו. אשר לעדותה של המטפלת קבע בית משפט השלום במפורש, כי:

"התרשמתי [...] ממהימנות עדותה של המטפלת, שתיארה את כל השתלשלות האירוע, כפי שעלה מניתוח גרסתה [...] עדותה התאפיינה בתיאור הגיוני של כל שלבי ההתרחשות, מרגע [שהמבקש] דרש את תוספת התשלום ועד שעזב את מקום האירוע."

גם עדותה של הגננת נמצאה כמהימנה על-ידי בית משפט השלום, בקובעו כי:

"[הגננת], הינה עדה אובייקטיבית, נטולת פניות או אינטרסים, שפעלה כאזרחית למופת, כשסייעה למתלונן לאחר נפילתו, והסכימה לשמש כעדה לאותו חלק באירוע אליו נחשפה".

על כך הוסיף בית משפט השלום, כי: "ככל שהדבר נדרש, עדותה של [הגננת], כאמור, מחזקת את אמינות גרסתה של המטפלת".

10. עוד אוסיף, כי אינני מוצא ממש בטענתו של המבקש, לפיה לא היה מקום להטיל עליו את נטל הוכחת הקשר המוקדם בין המטפלת לגננת. הקשר המוקדם עליו מצביע המבקש, נטען על-ידו בעלמא, מבלי שסופקה להוכחת קשר זה, ולו בדל של ראיה. אין לצפות מהמאשימה לסתור, מעבר לספק סביר, כל טענה אותה מעלה הנאשם, למן הרגע שהרימה המאשימה את הנטל להוכחת אשמתו של הנאשם, עובר הנטל המשני אל כתפיו של האחרון, על מנת להקים ספק בדבר אשמתו. משלא הציג המבקש כל ראיה לקשר הנטען בין שתי העדות, אין מקום לדרוש מן המשיבה להוכיח את ההיפך. יפים, בהקשר זה, הדברים שאמרה השופטת (כתוארה אז) מ' נאור בע"פ 3914/05 אלחרר נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (10.11.2008):

"כאשר אשמתו של נאשם נלמדת ומוכחת לכאורה מכוחן של הראיות שהובאו נגדו, עובר הנטלהטקטי אל כתפי הנאשם להציג תרחיש חלופי סביר המתיישב עם חומר הראיות ועומד במבחן השכל הישר. הנטל הטקטי אינו משנה את נטלי ההוכחה המקובלים בהליך הפלילי. נטל השכנוע באשמתו של המערער מעל לספק סביר נותר על כתפי המשיבה עד לסיום ההליך. יחד עם זאת, מקום שבו 'הוכחו עובדות המסבכות את הנאשם במעשה העבירה, ויוצרות לכאורה ראייה לחובתו, והנאשם אינו מנסה כלל להמציא הסבר מצידו לעובדות שהוכחו, או שהוא בודה מליבו דברים שאין להם שחר,

רשאי בית המשפט, בתנאים מסוימים, לקבוע על סמך כל זה את אשמת הנאשם" (ראו גם: רע"פ 5038/12 בובליל נ' מדינת ישראל (2.7.2012)).

11. אשר על כן, הבקשה לרשות ערעור נדחית בזאת.

לפיכך, מתייטר הצורך לדון בבקשה לעיכוב ביצוע עונש המאסר, לריצוי על דרך של עבודות שירות, אשר הוטל על המבקש. המבקש יתייצב לריצוי עונשו, ביום 24.8.2015, בבית האבות "משען", כפי שקבע בית המשפט המחוזי.

ניתנה היום, כ"ט בתמוז התשע"ה (16.7.2015).

שׁוֹפֵט
